

Fenomén zamestnanosti v kontexte protikrízových opatrení

The Phenomenon of Employment in the Context of Anti-crisis Measures

Slavomíra Martinková – Anna Bánociová

Abstract

Basic macroeconomic indicator, employment, is one of the indicators of functioning economy, which development under the influence of turbulence of the latest development was even in the case Slovakia significantly affected, too. The aim of this paper is to evaluate and compare the development of the indicator of employment in individual regions of Slovakia, while taking into account its influence through anti-crisis measures of the Government in the field of employment under the influence of turbulence on the labour market in the monitored period between 2007 - 2015. In connection with the efficient use of expenditures this report monitors measures in terms of their effectiveness, efficiency and targeting.

Keywords: employment, anti-crisis measures, active labour market policy

Úvod

Globálna kríza predstavuje obdobie globálnej recesie, ktorá zasahuje viaceré oblasti spoločenského, ekonomického i politického života. Podľa IMF (2016) pozorujeme od druhej svetovej vojny 4 globálne recesie a to v rokoch 1975, 1982, 1991 a 2009, pričom ostatnú krízu označuje IMF za najširšiu a najhlbšiu globálnu recesiu od obdobia druhej svetovej vojny. Recesie, v rátane tejto ostatnej, sú často spojené s kolapsom na finančných trhoch, ktorým sa bližšie venujú autori Krugman (3/2002), Dvořák (2008), Workie a kol. (2009) alebo Staněk (2010). Ich skúmaním ako aj skúmaním vzájomných kompilácií jednotlivých indikátorov hospodárskeho cyklu stanovila NBER (Classens a Kose 1/2009) za začiatok systémovej krízy december 2007.

Z teoretického hľadiska existuje celý rad všeobecných dôvodov a podnetov pre jej vznik, ktorým sa bližšie venujú napríklad autori Samuelson a Nordhaus (2000) Czesaný (2006) alebo Schiller (2004). Autori sa už nezhodujú pri určení všeobecných dôsledkov ostatnej krízy, pretože táto kríza vznikla kombináciou hypotekárnej, hospodárskej, dlhovej a finančnej krízy a v súčasnosti ju pozorujeme ako systémovú krízu ovplyvnenú viacerými trendmi 21. storočia a teda jej dôsledky pozorujeme vo viacerých oblastiach. Všeobecne môžeme povedať, že následky krízy zasiahli tak makroekonomickú ako aj mikroekonomickú úroveň väčšiny vyspelých krajín sveta. Riešenie porúch makroekonomickej rovnováhy nastoľuje viaceré otázky týkajúce sa rastu HDP, dosahovania optimálnej inflácie, zhodnocovania mien ako aj ústrednej témy predkladaného príspevku, zamestnanosti.

Predkladaný príspevok sa zameriava na krízou ovplyvnený vývoj zamestnanosti na úrovni jednotlivých krajov SR v sledovanom období rokov 2007 až 2015 a následný opis priebehu dosahovania zmiernenia negatívneho vývoja na trhu práce prostredníctvom prijatých vybraných protikrízových vládnych opatrení.

Dôsledky ostatnej krízy so zreteľom na indikátor zamestnanosti

Samuelson a Nordhaus (2000) označujú všeobecné dôsledky kríz, ktoré sa prejavujú najskôr znížením spotrebiteľských nákupov spojených s nárastom zásob, poklesom dopytu po tovaroch a následným poklesom cien surovín, znížením výroby, zníženou zamestnanosťou a následným poklesom reálneho HDP. Na trhu aktív autori poukazujú na pokles úrokových sadzieb v dôsledku poklesu aktivity podnikateľských subjektov i poklesu investícií.

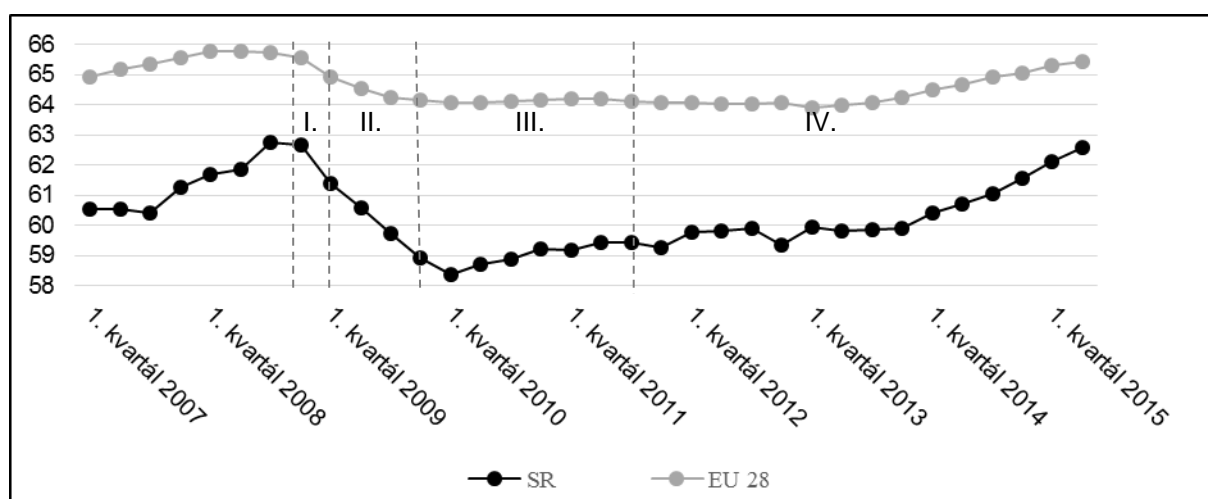
Predkladaný príspevok analyzuje vývoj zamestnanosti na SR a v jej krajoch. Analytická časť je tvorená kvantitatívnou a kvalitatívnou analýzou ukazovateľa zamestnanosti, pričom zdrojom dát sú databázy ŠÚ SR o zamestnanosti, z ÚPSVAR a OECD za obdobie rokov 2007 až 2015. V príspevku sú využívané metódy a techniky zamerané na analýzu štatistických dát, analýzu výskumných materiálov a príslušných dokumentov a analýzu odbornej literatúry.

Analýza indikátora zamestnanosti

Morvay (60/2012) rozlišuje 4 fázy vývoja indikátora zamestnanosti, ktoré opisujú špecifickú situáciu na strane dopytu aj ponuky po pracovnej sile na trhu práce pod vplyvom negatívneho vývoja ekonomiky v krajine. Tieto fázy rozlišuje na:

- skorú fázu, pretrvávajúcu v štvrtom kvartáli 2008;
- pokročilú fázu charakteristickú pre prvý až tretí kvartál 2009;
- neskorú fázu v období štvrtého kvartálu 2009 až druhého kvartálu 2011;
- fázu adaptácie po recesii od druhého kvartálu 2011, pričom autor svoju analýzu zameriaval na obdobie od prvého kvartálu 2007 do štvrtého kvartálu 2012.

Vývoj miery zamestnanosti v kategórií osôb vo veku 15 až 64 rokov v jednotlivých kvartáloch roko. 2007 až 2015 ilustruje graf nižšie (Obrázok 1). Údaje sú zaznamenané štvrťročne.

Vysvetlivky: I. – skorá fáza, II. – pokročilá fáza, III. – neskorá fáza, IV. – fáza adaptácie po recesii

Obrázok 1: Miera zamestnanosti v SR a EU 28 vyjadrená v %, kvartálne 2007 – 2015

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov z databázy OECD (2016)

Začínajúce obdobie 4. kvartálu 2008 predstavovalo oneskorenú reakciu indikátora zamestnanosti na negatívny vývoj ekonomiky SR. Na trhu práce neprimerane narastala ponuka pracovnej sily a nastávali zmeny v preferenciách zamestnávateľov, ktorí znižovali počet zamestnancov vo vysokom počte s nižšou kvalifikáciou a nižším stupňom vzdelania.

Ťažisko slovenskej ekonomiky, zahraničný obchod, sa stal extrémne oslabeným a to predovšetkým v pokročilej fáze začínajúcej v 1. kvartáli 2009. Pod vplyvom rozsiahlejšieho poklesu zamestnanosti prijala v tomto období vláda SR prvý balík protikrizových opatrení s názvom „Aktualizácia opatrení vlády SR na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy“. Nakoľko situácia na trhu práce bola i naďalej neuspokojivá, v roku 2009 bol prijatý i druhý balík protikrizových opatrení s názvom „Návrh opatrení na zmiernenie dopadov globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy na zamestnanosť - nové znenie“. Následný negatívny vývoj neskorej tretej fázy začínajúcej v 4. kvartáli 2009 sprevádzaný i zníženým počtom zamestnancov s vyšším stupňom vzdelania sa až v polovici roku 2010 ustálil. Vláda prijala tretí balíček protikrizových opatrení. Do popredia sa dostávali predovšetkým otázky zdôrazňujúce dôležitosť kvality vytvorených pracovných miest.

Napriek impulzom zo strany vlády boli zamestnávatelia pri prekročení kritickej hranice v dopyte po práci opatrní. Vývoj ovplyvnila flexibilita krajiny reagovať na požiadavky trhu, prejavujúce sa vo fáze adaptácie po recesii začínajúcej v 3. kvartáli 2011. Mierny hospodársky rast v roku 2012 však nebol dostačujúci na to, aby vytvoril tlak na tvorbu nových pracovných miest.

V súčasnosti sledujeme miernu konvergenciu indikátora k priemeru EÚ 28. (NBS 2009, NBS 2010, NBS 2012 a Morvay 60/2012)

Analýza nezamestnanosti v SR podľa krajov a rokov

Základný makroekonomický ukazovateľ, zamestnanosť, predstavuje jeden z indikátorov fungujúcej ekonomiky. Jeho porucha sa prejavuje i v podobe nezamestnanosti, ktorú definuje ILO (2016) ako nerovnováhu medzi nižším dopytom po pracovnej sile a vyššou ponukou na trhu práce. Táto časť príspevku sa venuje vývoju miery nezamestnanosti a komparáciou sledovaného vývoja indikátora v jednotlivých rokoch ako aj komparáciou vývoja v jednotlivých krajoch SR z demografického a priemyselného hľadiska. Tabuľka nižšie (Tabuľka 1) znázorňuje mieru evidovanej nezamestnanosti SR za obdobie rokov 2007 až 2015.

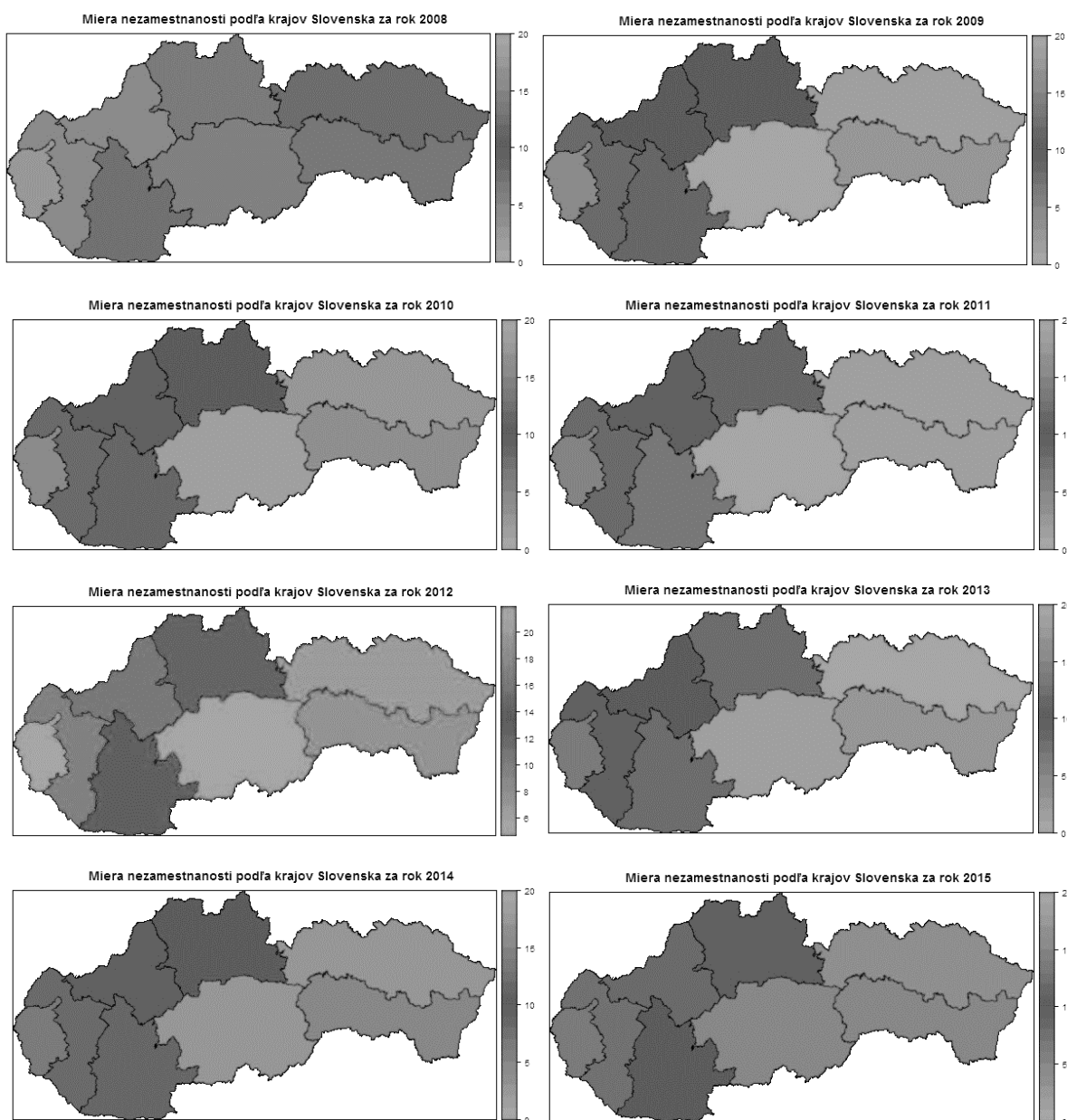
Tabuľka 1: Miera evidovanej nezamestnanosti v % na úrovni krajov v rokoch 2007 – 2015

Rok/ Územie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Fáza	Skorá fáza		Pokročilá fáza	Neskorá fáza	Fáza adaptácie po recesii				
BA	1,98	2,27	4,36	4,63	5,41	5,72	6,17	6,13	5,41
BB	14,10	14,25	19,19	18,86	19,83	20,88	18,26	17,22	15,22
KE	13,02	13,50	17,30	16,78	18,76	19,58	17,23	15,92	14,56
NR	7,10	7,41	11,72	11,76	13,27	14,08	12,52	11,21	9,86
PO	12,05	12,86	18,29	17,75	18,95	20,66	19,35	17,45	15,74
TN	4,50	4,95	10,13	9,51	9,95	10,89	10,74	9,56	7,80
TT	4,30	4,29	8,37	8,17	8,88	9,43	9,16	8,03	6,69
ZA	5,55	6,20	10,89	10,86	11,91	12,79	12,51	10,91	8,92
SR	7,99	8,39	12,66	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29	10,77

Vysvetlivky: BA – Bratislavský kraj, BB – Banskobystrický kraj, KE – Košický kraj, NR – Nitriansky kraj, PO – Prešovský kraj, TN – Trenčiansky kraj, TT – Trnavský kraj, ZA – Žilinský kraj, SR – Slovenská republika, 2015* - údaje k novembru 2015

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov z databázy UPSVAR (2016)

Slovenská ekonomika dosiahla v roku 2007 minimálnu úroveň miery evidovanej nezamestnanosti (7,99%). V sledovanom období sa indikátor výrazne zvyšoval už od roku 2009 s miernymi odchýlkami, v absolútnom vyjadrení dosiahol svoje maximá na úrovni krajov v roku 2012, predovšetkým pod vplyvom dlhovej krízy. Grafický vývoj miery nezamestnanosti na úrovni krajov za sledované obdobie ilustrujú obrázky nižšie spracované v programe R (Obrázok 2).

Vysvetlivky: 2015* - údaje k novembru 2015

Obrázok 2: Vývoj miery nezamestnanosti v jednotlivých krajoch SR v % v rokoch 2008 – 2015*

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov z databázy UPSVAR (2016)

Najvýraznejšie tempo rastu ukazovateľa (nárast o 105 indexovaných bodov) je pozorované v Západoslovenskom kraji. Zhoršená hospodárska situácia bola vyvolaná negatívnym vývojom vo viacerých podnikoch situovaných na území TT, BA a TN kraja. Napriek zistenému javu je i tak na západnom Slovensku dlhodobo sledovaná nadpriemerná úroveň zamestnanosti. V Bratislavskom kraji sa najnižšia miera nezamestnanosti postupne zvyšovala z 1,98% na 5,41% (november 2015). Najvýraznejší nárast indikátora koncom roka 2009 bol ovplyvnený prepúšťaním v priemyselnom odvetví tvoriacom 60% trhu. Druhá a tretia najnižšia priemerná miera nezamestnanosti bola v Trnavskom a Trenčianskom kraji, ktoré patria k najproduktívnejším poľnohospodárskym krajom. Prudký nárast indikátora v sledovanom období bol ovplyvnený útlmom v strojárskych odvetviach. V prípade Nitrianskeho kraja, ktorý je významným priemyselným a poľnohospodárskym krajom, priemerná miera nezamestnanosti dosiahla úroveň 11,07%.

Stredné Slovensko zastúpené Žilinským krajom disponuje dobrou dopravnou polohou, rozvinutou priemyselnou výrobou a silnou pozíciou stavebníctva, čo ovplyvňuje primeranú mieru indikátora na úrovni 10,12%. Naopak, Banskobystrický kraj so zložitou členitosťou a náročným terénom sa podieľa všeobecne najmenej na tvorbe hrubej pridanej hodnoty.

Vysoká miera nezamestnanosti, ktorá priemerne dosahovala úroveň 16,38%, je charakteristická pre Košický kraj. Prevažujú malé podniky do 20 zamestnancov (87,1%) a živnostníci (89,4% všetkých podnikateľov). V Prešovskom kraji je pozorovaná priemerná miera nezamestnanosti na úrovni 17,07%. Na území pôsobí 95% malých podnikov (do 49 zamestnancov), ktorí orientujú svoju činnosť predovšetkým na oblasť stavebníctva a obchodu. (ŠU SR 2016, UPSVAR 2016)

Na základe uvedených zistení je možné konštatovať, že obdobie ostatnej krízy zvýraznilo prehĺbovanie regionálnej diferencie v miere nezamestnanosti v jednotlivých krajoch SR. Regióny disponujú odlišnou technologickou, dopravnou a priemyselnou infraštruktúrou. Dlhodobo je pozorovaná vysoká miera nezamestnanosti na území Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja. V rámci krajov by bolo vhodné formulovať nielen všeobecné, ale i konkrétne opatrenia ovplyvňujúce a formulujúce trh práce.

Kvalitatívna analýza údajov je zameraná na počet uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých fázach krízy. Výsledky sú najväčšie v kategóriách dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie a v počte uchádzačov o zamestnanie v kategórii do 24 rokov, pričom v skorej fáze krízy pozorujeme najvýraznejší nárast počtu uchádzačov o zamestnanie v kategórii podľa dĺžky evidencie do 3 mesiacov. V neskorej a pokročilej fáze sa dôsledkom stagnácie trhu práce počet zvyšoval aj v ostatných kategóriách zo 6 na 12, 24 a aj viac mesiacov. Je potrebné podotknúť, že percento osôb evidovaných na úradoch práce viac ako 1 rok je v prípade Slovenska veľmi nepriaznivé a tvorí viac ako polovicu všetkých uchádzačov o zamestnanie. Nepriaznivý vývoj je sledovaný i v prípade kategorizácie mladých nezamestnaných do 24 rokov. Nárast indikátora rok po rozšírení krízy predstavoval v kategórii do 20 rokov 54,8%-nú nezamestnanosť, v kategórii 20 až 24 rokov 87,1%-nú nezamestnanosť, v kategórii 25 až 39 rokov 46,7%-nú nezamestnanosť, v kategórii 40 až 54 rokov 64,3%-nú nezamestnanosť a v kategórii nad 55 rokov 76,8%-nú nezamestnanosť. Tieto tempá rastu predstavujú zároveň maximá vo svojich kategóriách.

Dôležitosť riešenia dôsledkov krízy viedla SR k monitorovaniu hospodárstva, čo vyústilo k prijatiu protikrizových opatrení na dosiahnutie makroekonomickej rovnováhy i pre oblasť zamestnanosti. V prípade SR bola väčšina prijatých protikrizových opatrení z oblasti zamestnanosti zameraných práve na vybrané problémové skupiny – na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, dlhodobo nezamestnané osoby a mladých do 24 rokov.

Vybrané riešenia porúch nerovnováhy zamestnanosti

Nezamestnanosť sa vo fiškálnej politike podľa Vincúra a kol. (2007) prejavuje v nárokoch na štátny rozpočet na podpory v nezamestnanosti. Práve fiškálna politika stimuluje agregátny dopyt vedúci k aktivácii nevyužitých úspor, ale i agregátnu ponuku, vyvolávajúcu žiaduce účinky (Péliová a Vincúrová 2008). Ostatná kríza zvýraznila znevýhodnené a periférne regióny s vysokou mierou nezamestnanosti negatívne ovplyvnené nielen štrukturálnymi zmenami. V dôsledku prehľbujúcich sa disparít prijala vláda SR v troch etapách 62 protikrizových opatrení za účelom stimulácie dopytu a udržania zamestnanosti a za účelom dlhodobej udržateľnosti verejných financií rozdelených do troch protikrizových balíčkov prijímaných v roku 2008 a 2009. V období rokov 2009 až 2010 sa uchádzalo o pomoc na základe opatrení trhu práce vyše 400 tisíc osôb. Počet podporených osôb bol v súlade s plánovaným počtom, ale výška výdavkov predstavovala len šestinu plánovaných, keďže o opatrenia bol rôzny záujem. (Workie a kol. 2012)

V sledovanom období Vláda SR výrazne menila aktívnu politiku trhu práce APTP, pričom kládla dôraz predovšetkým na spomínané skupiny uchádzačov o zamestnanie. V rámci zmien je pozorovaný pokles počtu nástrojov APTP a rovnako aj zníženie administratívnej náročnosti pri využívaní APTP, ktorá je implementovaná do zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vláda realizovala 7 protikrizových opatrení v oblasti zamestnanosti. Napriek ich nízkemu počtu bola táto oblasť z finančného hľadiska najnákladnejšia. Prijaté opatrenia je možné klasifikovať do 3 skupín na opatrenia vedúce k vytváraniu pracovných miest (PM), opatrenia zamerané na udržanie PM a na opatrenia na zvyšovanie zamestnateľnosti.

Príspevok sa zameriava na *opatrenia vytvárajúce pracovné miesta*, konkrétne na:

- príspevok na vytvorenie pracovného miesta v sociálnom podniku § 50c;
- príspevok na podporu a vytvorenie pracovného miesta § 50e;
- príspevok pre SZČO § 50g. (Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Bližšia charakteristika jednotlivých opatrení je súčasťou vyhlášok MH SR (969/2008,100/2009,125/2009), publikácie UPSVAR-u (2010) a zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Opatrenie považované za jedno z najdrahších, s charakteristikou „*Podporiť vytváranie a udržanie sociálnych podnikov, s dôrazom na vytváranie obecných sociálnych podnikov v rámci zákona o službách zamestnanosti a vyhlásením výzvy na dopytovo-orientované projekty*“, je súčasťou §50c spomínaného zákona platného už v roku 2007, pričom vláda plánovala jeho účinnosť od januára 2009. O príspevok žiadali predovšetkým zamestnanci sociálnych podnikov pred ich nástupom do zamestnania. Žiadali najmä znevýhodnení uchádzači (ZUoZ) vo veku nad 50 rokov. Príspevok bol považovaný za rozporný v porovnaní s legislatívou Európskeho spoločenstva. Bol poskytovaný v rokoch 2009, 2010, 2011, 2012 a 2013, pričom UPSVAR od roku 2011 neposkytuje informácie o celkovom počte umiestnených uchádzačov o zamestnanie (UoZ). Priebeh príspevku, dohodnuté pracovné miesta (DPM), voľné obsadené PM (VOPM) a dohodnutú pripadajúcu podporenú sumu (DS) v sociálnom podniku ozrejmuje tabuľka nižšie (Tabuľka 2).

Tabuľka 1: Príspevok na vytvorenie pracovného miesta v sociálnom podniku

Rok	DPM	DS v EUR	VO PM	VOPM suma	Celkový počet umiestnených	Priemerná DS na 1UoZ v EUR
2009	539	3 390 947	437	2 732 522	453	6 032,10
2010	162	931 487	132	783 950	130	6 030,40
2011	326	2 026 435	187	1 087 714	-	6 216,10
2012	139	866 100	139	863 400	-	6 230,95
2013	69	322 488	69	322 488	-	4 673,75

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov z databázy UPSVAR (2016)

Za najúčinnější protikrizové opatrenia v oblasti zamestnanosti je považované opatrenie s charakteristikou „Podporiť udržiavanie zamestnanosti u zamestnávateľa riešiaceho dôsledky dopadu globálnej finančnej krízy“ v podobe §50e. Prostredníctvom príspevku bolo v roku 2009 umiestnených 32% dlhodobo nezamestnaných a 29% mladých uchádzačov o zamestnanie do 25 rokov. Podobný vývoj je pozorovaný aj v nasledujúcom roku 2010, v ktorom bolo umiestnených 43% dlhodobo nezamestnaných a 21% mladých do 25 rokov. Opatrenie prispelo k impulzu začleniť uchádzačov na trh práce ako aj zvýšiť tvorbu nových PM predovšetkým v okresoch s vyššou mierou nezamestnanosti. Príspevok patril medzi drahšie stimuly trhu práce a bol poskytovaný len v roku 2009 a v roku 2010. Priebeh príspevku, dohodnutý počet podporených pracovných miest (DP PPM) a dohodnuté sumy na podporenie (DS na 1PM) tohto príspevku znázorňuje tabuľka nižšie (Tabuľka 3).

Tabuľka 2: Príspevok na podporu a vytvorenie pracovného miesta

Rok	DPP PM	Suma na DPP PM v EUR	Podporení UoZ	DS PM v EUR	Priemerná DS na 1 PM v EUR
2009	7922	24 983 394	6 559	20 822 633	3174,666
2010	105	131 292	3 408	8 504 784	2495,54

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov z databázy UPSVAR (2016)

O opatrenie s charakteristikou „Podporiť spracovateľov a predajcov domácich poľnohospodárskych produktov“, v podobe príspevku na samostatne zárobkovú činnosť v oblasti spracovania poľnohospodárskych výrobkov zo strany UoZ nebol v sledovanom období záujem. Všeobecne, pre celkové tempo znižovania zamestnanosti v poľnohospodárstve platí, že počet zaniknutých PM je vyšší ako počet novovytvorených PM. V rámci tejto oblasti bolo ku koncu roka 2012 vytvorených 1 146 stálych PM a 2 095 sezónnych PM z nenávratných príspevkov z PRV SR 2007 - 2013. (Buchta 2013)

Ďalším príspevkom s cieľom vytvorenia pracovného miesta je príspevok na podporu samostatne zárobkovej činnosti SZČ. Príspevok na podporu SZČ §50g bol prijatý pod opatrením s charakteristikou „Vytvoriť priaznivejšie podmienky pre samostatnú zárobkovú činnosť“. Príspevok bol poskytnutý v roku 2009, pričom UPSVAR eviduje 3 uzavreté dohody v celkovej sume 2 508 eur. V dvoch prípadoch bol žiadateľom znevýhodnený uchádzač starší ako 50 rokov a rovnako, v 2 prípadoch išlo o dlhodobo nezamestnané osoby. Účinnosť nástroja by mohla byť vyššia prijatím legislatívnych úprav tak, aby bolo akceptované samostatné administratívne zabezpečenie od uchádzača.

V tabuľke nižšie uvádzame ďalšie informácie o príspevku a dohodnuté sumy (DS) (Tabuľka 4).

Tabuľka 3: Príspevok pre SZČO

Rok	Počet uzavretých dohôd	Počet podporených UoZ	Celková výška príspevku	Počet vytvorených dohôd	Priemerná DS na 1PM v EUR
2009	3	3	2508	3	836

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov z databázy UPSVAR (2016)

Protikrizové opatrenia trhu práce, udržania zamestnanosti a pomoci zamestnávateľom boli realizované od marca 2009 do konca roka 2010 s účinnosťou do roku 2011, pričom niektoré príspevky ostali platné aj v roku 2012 a 2013. Tým, že vláda zapojila do jednotlivých opatrení rôzne relevantné inštitúcie, rozdelila vznikajúce negatívne dôsledky a prípadné neúspešné závery na zúčastnené strany (MH SR 2011).

Z pohľadu nezamestnanosti je v období recesie pozorovaný nárast menej kvalifikovanej pracovnej sily a na trhu nárast váhy samostatne zárobkovej činnosti na úkor závislej práce.

Predpokladom pre modernizáciu a skvalitňovanie podmienok rastu ekonomiky je i vyššia kvalita vzdelania spoločnosti, ktorá vedie k zlepšeniu prostredia pre tvorbu nových pracovných miest (Bobáková 2012). Pozitívne je hodnotená implementácia opatrení do APTP a jej celkové zjednodušenie. O príslušné opatrenia pre vytvorenie pracovných miest napriek ich vhodnej implementácii častokrát nebol vysoký záujem zo strany uchádzačov o zamestnanie. Niektoré opatrenia by boli nastali i bez ich implementácie do „protikrízového balíčka“ a teda tieto opatrenia mali prevažne formálny charakter. Rovnako z pomerne vysokého počtu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie bol o opatrenia nízky záujem a ich účinnosť plnenia ovplyvňujúca znevýhodnených uchádzačov nebola výrazná vo viacerých prípadoch. V rámci podpory zamestnanosti by bolo vhodné podporiť generačnú obmenu pracovníkov a tak zlepšiť vekovú štruktúru pracovnej sily.

Záver

Zamestnanosť bola v ostatnom období ovplyvnená nedostatočnou väzbou medzi trhom práce a obmedzenými možnosťami použitia nástrojov aktívnej politiky trhu práce, čomu zodpovedá i vývoj indikátora v jednotlivých krajoch Slovenska. Na základe prijatých opatrení v oblasti trhu práce pozorujeme nízku snahu o implementáciu inovatívnych opatrení v podpore výskumu trhu práce. Predpokladom klesajúcej miery nezamestnanosti je narastajúca tvorba dostatočného počtu pracovných miest pre nekvalifikovanú pracovnú silu a je potrebné zvážiť nielen nárast finančných prostriedkov na aktívnu politiku trhu práce, ale i efektívne vynakladanie získaných finančných prostriedkov.

Literatúra

BOBÁKOVÁ, V. 2012. Výdavky územnej samosprávy a hospodárska recesia. In: Ekonomické aspekty v územnej samospráve II. Recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej korešpondenčnej konferencie, Košice : UPJŠ. s. 108 – 112.

BUCHTA, S. 2013. Agregátna zamestnanosť a možnosti tvorby nových pracovných miest. In: Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva: Ekonomika poľnohospodárstva, roč. XIII., 2/2013, s. 51 – 68.

CLASSENS, S. - KOSE, M. A. 2009. What Is a Recession? In: IMF and NBER, Washington D.C. : Finance & Development A quarterly magazine of the IMF. March 2009. Vol. 46, No. 1, s. 52 – 53.

CZESANÝ, S. 2006. Hospodársky cyklus (teória, monitorovanie, analýza, prognóza). Praha : Linde Praha, 2006. 200 s.

DVOŘÁK, P. 2008. Veřejné finance, fiškální nerovnováha a finanční krize. Praha : C. H. Beck, 2008. 343 s.

ILO. 2016. Labour standards. 2016. International Labour Organization. 1995 – 2016 [online].

KRUGMAN P. A. 2002. Model of Balance-of-Payment Crisis. In Massachusetts Institute of Technology. In: MIT Cambridge : Journal of Money, Credit and Banking, Issue 3/2002. s. 311 – 325.

MH SR. 2008. Aktualizácia opatrení vlády SR na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy 969/2008 [online]. Bratislava : Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

MH SR. 2009. Návrh opatrení na zmiernenie dopadov globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy na zamestnanosť - nové znenie 100/2009 [online]. Bratislava : Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

MH SR. 2009. Návrh tretieho súboru opatrení na zmiernenie dopadov hospodárskej krízy 125/2009 [online]. Bratislava : Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

MH SR. 2011. Analytická správa o dopadoch finančnej a hospodárskej krízy [online]. Bratislava: Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. 2011, 10 s.

MORVAY, K. 2012. Štruktúrna adaptácia zamestnanosti na recesiu a jej prekonávanie v slovenskej ekonomike. In: Ekonomický časopis, Bratislava : Repro-print, 2012, roč. 60/2012, č. 2. s. 130 – 145.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. 2016. Správa o finančnej stabilite [online]. Bratislava : Národná banka Slovenska, Eurosystem. 2009 – 2012.

PÉLIOVÁ, J. - VINCÚROVÁ, Z. 2008. Základy teórie verejných financií. Bratislava : Merkury, 2008. 136 s.

SAMUELSON, P. - NORDHAUS, W. 2000. Ekonómia. Bratislava : ELITA, 2000. 820 s.

SCHILLER, R. B. 2004. Makroekonómie dnes. Bratislava : ComputerPress, 2004. 412.

STANĚK, P. 2010. Globálna kríza – hrozba alebo výzva? Bratislava: Sprint dva, 2010. 219 s.

UPSVAR. 2011. Realizácia nástrojov aktívnej politiky trhu práce v roku 2010 [online]. Bratislava : Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Apríl 2011, s. 102.

VINCÚR, P. et al. 2007. Teória a prax hospodárskej politiky. Bratislava : Sprint. 2007. 432 s. ISBN 80-890-8504.

WORKIE, M.T. a kol. 2012. Determinanty ekonomického rastu a konkurencieschopnosti: výzvy a príležitosti. Bratislava : Repro-Print, 2012. 256 s.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Adresa autorov

doc. Ing. Anna Bánociová, PhD.

Katedra financií

Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach

Němcovej 32

anna.banociova@tuke.sk

Ing. Slavomíra Martinková

Katedra financií

Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach

Němcovej 32

slavomira.martinkova@tuke.sk